

ВИЗНАЧЕННЯ РОЛІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ У ФОРМУВАННІ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

В умовах посилення світових глобалізаційних процесів та прискорення темпів НТП визначальним чинником розвитку національної економіки є інформація та знання (інтелектуальний капітал), від яких залежить конкурентоспроможність як окремих підприємств, так і держави в цілому. Усвідомлення цього вимагає формування нової парадигми знань щодо створення, ефективного використання та збільшення інтелектуального капіталу, що стане фундаментом моделі інноваційної економічної системи. Її впровадження дозволить зміцнити світові позиції держави, підвищити рівень добробуту та якості життя її народу.

Проблеми формування та розвитку інноваційних систем досліджували такі вчені, як Л. Албакін, Д. Львов, Б. Кузик, Г. Надьон та ін. Особливий інтерес з точки зору спрямованості даного дослідження викликають праці зарубіжних вчених, в яких висвітлено роль інтелектуального капіталу у визначенні конкурентних переваг як окремого підприємства, так і держави в цілому [1, 2, 3].

На сьогоднішній день і в найближчому майбутньому єдиним фактором, розвиток якого має досить великий ресурс як за якісними параметрами, так і за кількісними, і часовими, є людський капітал. На думку багатьох вчених [1, 2], саме рівень і якість людського капіталу забезпечує стабільність зростання ВВП на душу населення та підвищення його добробуту, і є домінантою стабільного росту економік країн, що розвиваються.

На погляд авторів, інтелектуальний капітал – це сукупність людського, організаційного, споживацького та інформаційного капіталів, котрі взаємодіють один з одним. Його слід розглядати як комплекс взаємопов'язаних нематеріальних ресурсів та можливостей учасників виробничого процесу використовувати набуті знання та вміння для створення інноваційних продуктів, сприяючи розвитку національної економіки. Важливо зазначити, що недостатньо інвестувати в кожен із них окремо. Вони повинні підтримувати один одного, створюючи синергетичний ефект, і тоді відбувається перехресний вплив одних видів нематеріальних активів на інші.

К. Макконнелл і С. Брю [3] розглядали інвестиції у людський капітал як будь-яку дію, що підвищує кваліфікацію і здібності й, тим самим, продуктивність праці робітників.

Носіями інтелектуального капіталу можна вважати професіоналів, наділених унікальними і важко замінюваними здібностями, значимість яких для суспільства краще всього оцінюється в умовах ринку. Варто відмітити, що інтелектуальний капітал як економічна категорія може існувати лише в ринковій економіці, як й інші форми капіталу, оскільки здатність до праці є товаром, що приносить не лише вартість, а й додану вартість. Ринок платить за те, що наділене цінністю.

Сьогодні інтелектуальний капітал – це основа багатства, що визначає конкурентоспроможність економічних систем, виступає ключовим ресурсом їх розвитку.

Обсяги інтелектуального капіталу як самого підприємства чи навіть регіону залежать від рівня інтелектуального потенціалу національної економіки в цілому. Інтелектуальний потенціал слід розглядати як сукупність інтелектуальних можливостей трудових ресурсів, їх здатностей до створення інновацій, що визначають спроможність країни призводити у відповідність до зовнішніх внутрішні можливості розвитку національної економіки з метою забезпечення економічного зростання.

Однією з найскладніших проблем ринкової трансформації економіки України є ефективне використання та подальший розвиток інтелектуального потенціалу суспільства. Перехід від командно-адміністративної до ринкової системи супроводжується скороченням обсягів фінансування установ освіти і науки, видатків на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, зменшенням частки продуктів інтелектуальної праці у структурі національного виробництва, впливом науково-технічних працівників за межі держави.

Вивчаючи зарубіжний досвід формування національних інноваційних економічних систем, слід відмітити основні заходи держави, що будуть корисними і для України [4]: створення ділового клімату, що сприяє розвитку приватного сектора у сфері інновацій; інвестування у створення провідних технологій з метою підтримки промисловості й розвитку торгівлі; забезпечення розвитку висококваліфікованих інтелектуальних ресурсів; перегляд системи оподаткування прибутку, отриманого від реалізації інноваційних проектів тощо. Дотримання цих заходів сприятиме зміцненню конкурентних позицій країни на світовому ринку і, як наслідок, покращення рівня життя її громадян.

1. Брукинг Э. Интеллектуальный капитал: ключ к успеху в новом тысячелетии / Пер. с англ, под ред. Л. Н. Ковачин. – Питер, 2001 – 288 с.
2. Гелбрейт Дж. Экономические теории и цели общества / Дж. Гелбрейт. – М.: Директ-Медиа, 2007. – 347 с.
3. Макконнелл К. Р. Экономикс / К. Р. Макконнелл, С. А. Брю. – Изд-во: ИНФРА-М, 2009. – 944 с.
4. Надьон Г. Зарубіжний досвід формування національних інноваційних систем / Г. Надьон // Механізм регулювання економіки.–2008. – Т. 2, № 3.– С.247 – 252.